

Osaamiskosysteemissä ovat kaikki voittajia

FT Merja Koikkalainen, yliopettaja, Lapin ammattikorkeakoulu

Ammattikorkeakoulut ovat jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittämisen kumppaneita. Kumppanuus on sitä, että me saamme toimia yhdessä, kumppanina, yksilöiden, organisaatioiden ja alueen osaamisen kehittämisessä. Kuinka kumppanuus toteutuu, ja miten ammattikorkeakoulussa koemme tämän kumppanuuden? Näihin kysymyksiin saamme vastauksia tässä LUMEN-teemanumerossa julkaistavista teema-artikkeleista ja puheenvuoroista.

Kaukana on aika, jolloin koulutuksen ajateltiin olevan muusta työelämästä irrallaan oleva saareke, jota opettajat omalla osaamisellaan luotsasivat eteenpäin. Yhteistyöllä työelämän kanssa on jo pitkä historia ja tätä vahvistaa Arenen (2021) tekemän kyselytutkimuksen tulos. Kyselyssä sidosryhmien edustajia pyydettiin kuvailemaan, mitä mielikuvia he liittävät ammattikorkeakouluihin ja keskeisiksi asioiksi nousivat käytännönläheisyys ja työelämäläheisyys.

Ammattikorkeakouluilla on monia tehtäviä; tutkintokoulutus, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta ja aluekehittäminen. Kumppanuudesta puhuttaessa näitä eri toimintoja ei voi irrottaa toisistaan. Tutkintokoulutus tarjoaa mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen, johon meillä kaikilla tulisi olla tarve ja pyrkimys. Elinikäisillä oppijoilla on koulutukseen tullessaan mukanaan jo suuri määrä työelämäosaamista ja verkostoja, joita ammattikorkeakoulut osaavat jo hyvin hyödyntää. Opiskelijat motivoituvat opiskeluun parhaiten silloin, kun siihen liittyy tekemistä ja työelämän kanssa tehtävää yhteistyötä (Virkkula. 2022). Se myös lisää mahdollisuuksia työllistyä heti valmistumisen jälkeen yhteistyöyrityksiin ja -organisaatioihin.

Elinikäinen oppiminen ja ammattikorkeakoulun perustehtävät antavat hyvät raamit sille, että opetus- ja TKI-henkilöstö saavat työskennellä yhdessä opiskelijoiden, työelämäkumppanien ja muiden koulutusorganisaatioiden kanssa. Kumppanuus toteutuu, kun kaikkien tekemisellä on yhteiset tavoitteet ja päämäärä. Näin osaaminen lisääntyy ja vahvistuu kaikilla mukana olevilla osapuolilla; kaikki siis voittavat.

Millaisessa osaamiskosysteemissä toimimme ja kenen kanssa?

Sitra (2022) on lanseerannut teesin ”Osaaminen uudistaa työelämää ja työelämä osaamista”. Teesi kuvaa hyvin sitä, kuinka nopeasti muuttuvaan toimintaympäristöön ja sen osaamistarpeisiin tulisi yhdessä etsiä ratkaisuja. Organisaatiot, yritykset ja yhteisöt saavat paremmat edellytykset kehittää omaa toimintaansa erilaisten ekosysteemien ja verkostojen kautta kuin toimimalla yksin. Yksilöille osaamiskosysteemit ovat tärkeä väylä verkottua, oppia yhdessä ja uudistaa omaa osaamista. Ammattikorkeakoulut ovat tärkeä osa tätä osaamisen kehittämisen ekosysteemiä, joka tekee elinikäisen oppimisen mahdolliseksi ja jolla on kyky uudistaa itseään. Osaamiskosysteemi vastaa osaamisen kehittämisestä, jakamisesta ja hyödyntämisestä niin, että kaikki toimijat otetaan mukaan ja kaikkien tarpeisiin vastataan. (Sitra 2022).

Osaamisen kehittämisen joustava kumppani

Ammattikorkeakoulut ovat koko olemassaolonsa ajan luoneet hyviä suhteita alueen työelämään. Kumppanuuden merkitsevät vielä enemmän ja kolumnissaan Lapin amkin palvelupäällikkö Mirva Juntti kysyykin lukijalta ”Millainen kumppani sinä olet?”. Kolumnissaan Mirva Juntti kuvailee ja havainnollistaa sopimuskumppanuuksiin liittyviä päämääriä ja tapoja toimia yhdessä.

Ville Rauhala, Marko Merkkiniemi ja Mirva Juntti ovat paneutuneet teema-artikkelissaan siihen, kuinka kumppanuus antaa mahdollisuuksia ennakointiin ja parempaan vaikuttavuuteen TKI-palvelujen suunnittelussa. Teema jatkuu osaamistarpeiden arvioinnin ja yritysten kehittämismahdollisuuksien arvioinnilla Mirva Juntin, Minna Uusihannin ja Janne Pohjasen teema-artikkelissa ”Ammattikorkeakoulut ja rahoittajat yrityksen jatkuvan oppimisen tukena”. Puheenvuorossaan Mirva Juntti, Raimo Pyyny ja Taina Torvela toteavat yhdessä, että laadukas TKI-palvelu vaatii saumatonta yhteistyötä.

Työelämälähtöisiä osajia yhteistyössä Maanmittauslaitoksen kanssa on tuotettu Petri Notkon, Iina Hellströmin, Mika Rostedtin, Jaakko Lampisen ja Kai Ryytäsen teema-artikkelissa. Artikkelissa on erinomainen kuvauksen prosessista ja toimenpiteistä, joita kumppanuuteen on sisältynyt. Anzelika Krastina, Nick Heijder, Eloise Martin ja Aude Palancade ovat artikkelissaan kirjoittaneet opintojaksototeutukseen liittyvästä yhteistyöstä kansainvälisen strategisen kumppanin kanssa. Ulla Mikkasen, Jarno Niskalan ja Eila Seppäsen artikkelista ”Maailmanperintö Struven ketjulla kulkien” saamme lukea hankkeesta, joka yhdistää strategisia kumppaneita ja jonka kautta on saavutettu historiallisesti arvokkaita tuloksia. Karoliina Laxströmin, Tiia Aholan ja Jonna Ylinampan huolellisesti suunniteltu ja laadukkaasti toteutettu video vie katsojan sisälle tapoihin, joilla kumppanuutta on toteutettu eri toimijoiden kanssa korkeakoulun hankkeissa.

Pohjoisen johtamisen kehittämisestä ja yhteisen keskustelun foorumin merkityksestä ovat kirjoittaneet Helena Kangastie, Markus Pellikka ja Krista Rautio. Työvoiman kohtaanto-ongelma on Suvi Lehojärven, Oona Kivistön ja Mona Feodoroffin teema-artikkelin ytimessä ja ratkaisu tähän voisi olla työvoiman alueellinen yhteistyö. Hannele Niemi ja Satu Uusiautti ovat kirjoittaneet yhdessä kehitetyistä työkaluista opiskelijoiden digiosaamisen kehittämiseksi. Puheenvuorossaan Heidi Pyyny, Niina Riihiniemi ja Mervi Kutuniva kuvaavat koulutusyhteistyötä sosionomikoulutuksessa Rovalaopiston kanssa ja Leena Välimaan puheenvuorosta saamme lukea, kuinka kumppanuudet toimivat ammattikorkeakoulun palveluliiketoiminnassa oppimisen foorumeina.

Kumppanien kanssa yhdessä kehittään

Ammattikorkeakouluja yhteistyökumppaneina kiertotaloustoiminnassa ja sen kehittämisessä ovat teema-artikkelissaan avanneet Sirpa Kokko ja Sara Kuure. Tiina Keränen ja Henri Saarela kertovat, kuinka standardeista saadaan kilpailuetua kestävyysmuutoksen toteutuksessa. Hiilineutraali kunta (HINKU) statuksen saamiseen liittyvistä toimenpiteistä eri hankkeissa on kirjoittanut Päivi Rautio. Johanna Aarnio-Keinänen on koontanut puheenvuoroonsa tietoa kiertotalouden kiinnostavimmista kumppanuuksista.

Osaamisen kehittämisestä strategisen kumppanin kanssa kirjoittavat Raimo Ruoppa, Päivi Rautio, Raimo Vierelä ja Vili Kesti artikkelissaan ”Teräksistä kumppanuutta”. Leena Parkkila, Marika Tuomela-Pyykkönen, Mika Turska ja Teemu Saralampi kirjoittavat hankkeen aikana muodostuneesta kumppanuusverkostosta kehitysyhtiön, koulutusorganisaatioiden ja pk-yritysten välillä. Satu Kokko ja Anne Saloniemi kirjoittavat työelämälähtöisestä oppimisesta strategisen kumppanin kanssa metsätalousopiskelijoiden projektiopinnoissa ja Katri Hendrikssonin puheenvuorossa ollaan kehittämässä työelämälähtöistä kumppanuutta.

Erinomaisia oivalluksia yhteiseen kehittämistyöhön tuovat esille artikkelissaan ”Yhteisen ymmärryksen aikaansaaminen ja ylläpito yhteishankkeissa on vaativaa työtä” Riia Valvimo, Sini Seppä-Kortelainen ja Jari Kyrö. Matkailualan toimintaympäristössä yhdessä tuotettua osaamista ja tuotoksia kuvaavat teema-artikkelissaan Mervi Angeria, Milla Hirvaskari, Outi Kähkönen, Mirva Tapaninen ja Riina Tervo. Vastuullisuusviestintä ei ole ainoastaan yksittäisten matkailualan yrityksen asia, vaan matkailualueilla on siinä tärkeä tehtävä. Tähän teemaan Kati Koivunen, Maija Palosaari, Sisko Häikiö ja Merja Koikkalainen ovat paneutuneet teema-artikkelissa ”Vastuullisuusviestintää kehitetään yhteisvoimin Levillä”. Puheenvuorossaan ”Autenttisia elämyksiä yhteistyöllä” Petra Paloniemi ja Ulla Kangastie kertovat kuinka koulutusyhteistyössä yrityksen kanssa saadaan aikaiseksi moninkertaisesti enemmän kuin kukaan saisi yksin.

Matkailupalvelujen tuotekehitystä Itä-Lapissa on tehty yhdessä ja kestävästi Pia Peltoperän koostamassa teema-artikkelissa. Eveliina Heikkilä ja Jenni Kemi ovat omassa teema-artikkelissaan kuvanneet verkoston merkitystä kehittämistyössä, jossa oppilaitokset ovat toimineet koordinaattoreina. Rovaniemen tradenomikoulutusta on kehitetty työelämän kanssa yhteistyössä ja tästä ovat kirjoittaneet Kaisa Lammi, Mirva Jakola, Hanna Korpua ja Anu Huhanantti. Rovaniemelle syntyneen kaupunkikeskustayhdistyksen yhdessä kehittäminen on Jenni Kemin, Miia Taivalantin ja Mari Vähäkuopuksen puheenvuoron ytimessä.

Monista maakunnallisista kumppanuuksista ja yhteiskehittämisestä Arjen turvallisuuden tiekartta – aktivoiva osallisuus syrjäytymisen ehkäisyssä -hankkeessa ovat kirjoittaneet Leena Viinämäki, Pekka Iivari, Eeva Helameri ja Eija Raasakka. Living Lab innovaatioekosysteemiä kunnan ja koulutusorganisaatioiden kanssa yhdessä ovat olleet tekemässä Satu Elo, Päivi Jauhola, Marja Kivekäs, Katja Vahtola ja Anniina Tohmola. Kumppanuuden monia ulottuvuuksia ja sitä kautta saavutettua osaamista opinnäytetyössä esittelevät Hanna Hermunen, Marjukka Rasa ja Leena Viinämäki. Korona -pandemialla on ollut vaikutuksensa myös hanketyöskentelyyn kumppaneiden kanssa. Anna-Liisa Lämsä, Marjukka Rasa ja Sanna Viinonen antavat teema-artikkelissaan ”Kumppanina korona – hanketyön haasteet hyviä ajatuksia ja oivalluksia hankeresilienssin ulottuvuuksien etsimiseen.

Tämän julkaisun artikkeleissa näkyy yhdessä tekemisen ilo ja niissä on toteutunut myös yhdessä tekemisen dokumentointi. Kirjoittajat ovat löytäneet tapoja tuoda työelämän ja yhteistyökumppaneiden ääntä esille, on kirjoitettu yhdessä. Ammattikorkeakoulusta löytyvä osaaminen tiedon jäsentämisessä ja dokumentoinnissa tekee arvokkaiden tulosten ja tuotosten levittämisen laajemmallekin yleisölle mahdolliseksi.

Lämpimät kiitokset teemanumeron kolumnisti Mirva Juntille, yhteistyökumppaneille, -kirjoittajille ja Lapin amkin henkilöstölle mielenkiintoisista ja monipuolista kumppanien kanssa toimimista avaavista artikkeleista ja puheenvuoroista.

Lähteet:

Arene 2021. ”Työelämän korkeakoulu” - ammattikorkeakoulut Suomessa. 3/2021

SITRA 2022. Tulevaisuuden osaaminen syntyy ekosysteemeissä. Uuden osaamisjärjestelmän kuvaus. Sitran selvityksiä 204 3/2022.

Virkkula, E. 2022. Oppimismotivaatio ja ohjaus materiaali. OAMK/Amok